

26.06x29.86	1	12	עמוד	הארץ - the marker	14/11/2012	34447700-9
שמואל נאמן מוסד מחקר מדיניות לאומית בטכניו - 85300						

הרופאים בישראל חוקרים הרבה - אך מידרדרים במדרד הציטוטים היוקרתי

סקר חדש מגלה כי ישראל ירדה למקום 23 בעולם במדרד הציטוטים, המשמש כלי להערכת איכות הפרסומים • הרופאים בבתי חולים השייכים למלכ"רים - כמו הדסה ושערי צדק - חוקרים יותר, מפרסמים יותר ומגישים יותר בקשות לפטנטים מעמיתיהם

מאת רוני לינדר-גנץ

« הרופאים בישראל מקי דושים זמן רב יחסית לעמיתיהם בעולם למחקר ופיתוח, ומרבים לפרסם פרסומים מדעיים, אולם הם מדרגים רק במקום 24 בעולם במספר הפרסומים בריפואה קלינית (מחקר בבני אדם) ביחס לכלל הפרסומים המדעיים, ורק במקום 23 בעולם במדרד הציטוטים הממוצע לפרסום בתחום הרפואה הקלינית - מדרד המשמש להערכת איכות הפרסומים.

הדירוג של ישראל ל-2011 נמוך משמעותית מבעבר: בין 1984 ל-1988 מוקמה ישראל במקום 13 בעולם במדרד הציטוטים, ובשנים הבאות הידרדרה למקומות 16, 17 ו-19 - עד שהגיעה למיקומה הנוכחי.

הנתונים מופיעים בסקר שערי כה המועצה הלאומית למחקר ופיתוח במשרד המדע, ונאספו בשיתוף הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס). הסקר, שפורסם אתמול, מגלה עוד כי רופאים שעובדים בבתי חולים השייכים למלכ"רים, כמו הדסה ושערי צדק, חוקרים יותר, מפרסמים יותר, ומגישים יותר בקשות לפטנטים מעמיתיהם בבתי החולים הממשלתיים ובאלה של קופות החולים.

הסקר מצביע על כך שהרופאים בישראל מקדישים בממוצע שש שעות בשבוע למחקר ופיתוח מתוך 48 שעות עבודה בממוצע, וכי כ-79% מהרופאים בעלי מ"י קליניאקדמי פירסמו לפחות פרסום אקדמי אחד ב-2010-2011. זהו שיעור גדול יחסית של עיסוק במחקר בקרב רופאים. מתוכם, כ-39% פירסמו יותר מחמישה מאמרים בשנים אלה.

בבתי חולים השייכים למלכ"רים, כ-88% מהרופאים בעלי מ"י קליניאקדמי פירסמו מאמרים בשנתיים האחרונות. בבתי החולים הממשלתיים פירסמו 82% מהרופאים, לעומת 73% מהרופאים בקופות חולים.

ואולם, רק 23% מכלל הפרסומים האקדמיים בישראל הם בתחום הרפואה הקלינית היוקרתי - תחום של מחקר בבני אדם שבדרך בין

השאר יעילות של תרופות וטיפול לים חדשים לפני יציאתם לשוק. אלה הם מחקרים יקרים ומסובכים יותר, שדורשים בדרך כלל הליכי אישור ממושכים. ישראל מדורגת רק במקום 24 בעולם במספר האבסולוטי של הפרסומים ברפואה קלינית - פחות ממדינות כמו יוון, טורקיה ופולין.

ומה לגבי איכות הפרסומים? גם בנושא זה יש מקום לשיפור. במדרד הציטוטים לפרסום בתחום הרפואה הקלינית, שנחשב כלי להערכת איכות המדעית של הפרסומים, לישראל ממוצע של 6.39 ציטוטים לפרסום בין 2007 ל-2011. לשם השוואה, בבלגיה ובדנמרק, המדינות את הטבלה, עומד הממוצע על כ-9.5 ציטוטים לפרסום.

מספר ותוכן של פטנטים מחקר רופאי

לדברי פרופ' יצחק בן-ישראל, יו"ר המועצה הלאומית למ"פ (מח"ק ופיתוח) במשרד המדע, ייתכן שאחת הסיבות לדירוג הציטוטים הנמוך יחסית היא "חוסר הכשרה מספקת של רופאים במהלך לימודיהם לביצוע מחקרים, נושא שיש לתת עליו יותר את הדעת".

הנתונים בסקר מבוססים על שני סקרים שביצעה הלמ"ס עבור המועצה ועל מאגר נתונים של מוסד שמואל נאמן: הסקר הראשון נערך ב-2009 בנושא מ"פ בבתי חולים, והשני נערך ב-2011 בקרב מדגם של 1,000 רופאים מבין 2,570 רופאים בעלי מ"י קליניאקדמי ומדגם חלקי של רופאים ללא מ"י המועסקים בבתי חולים.

רופאים בבתי חולים המנהלים על ידי מלכ"ד מקדישים את המ"פ הרב ביותר של שעות למ"פ - כתשע שעות בממוצע בשבוע. רופאים בבתי החולים הממשלתיים מקדישים כשש שעות בממוצע למחקר, ואילו בבתי החולים של הכללית ובקופות החולים עוסקים הרופאים בעלי המ"י האקדמי רק חמש שעות בשבוע במחקר.

נמצא גם הבדל במטרות המחקר בין סוגי בתי החולים: בתי חולים בניהול מלכ"רים שמים דגש גדול יותר על מחקר בסיסי (מחקר

ראשוני שאין לו בהכרח מטרה מעשית ישירה) - 43% משעות המחקר מוקדשות לכך. לעומת זאת, בקופות החולים ובבתי חולים ממשלתיים, מוקדשות 44% משעות המ"פ למחקר יישומי. כמו כן, יותר ממחצית שעות הניסויים הקליניים מתבצעות בבתי החולים הממשלתיים.

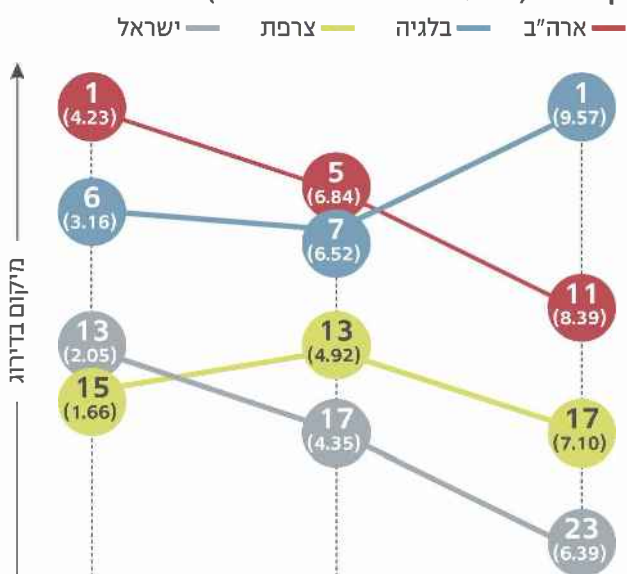
הסקר בודק נגזרת חשובה נוספת מתחום המחקר הרפואי: מספר הפטנטים שנוצרים כתוצאה ממנו. מתברר כי המספרים נמוכים יחסית: 220 רופאים הגישו בקשות לדישום פטנטים ב-2007-2011 - כ-8.6% מכלל הרופאים בעל מ"י קליניאקדמי. מספר הרופאים שהגישו בקשות לפטנטים בבתי החולים שמנהלים על ידי מלכ"ד היה גבוה משמעותית משאר המגזרים (כ-19%), לעומת מגזר קופות החולים (8%) והמגזר הממשלתי (6%). מבין אלה שהגישו בקשות לפטנטים, כ-44.4% הגישו בקשה לפטנט אחד, 30% הגישו שתי בקשות, ורק 4.3% הגישו בקשות לחמישה פטנטים או יותר.

ההסתדרות הרפואית תמכה על מסקנות הסקר

למרות התוצאות הלא מזהירות, הפרסומים המדעיים בתחום הרפואה הקלינית בישראל עדיין מובילים את "מצעד" הפרסומים המדעיים: שיעור הפרסומים ברפואה קלינית היה ב-2011 23% מכלל הפרסומים המדעיים בישראל (2,799 פרסומים מתוך 11,815 פרסומים בכל התחומים), בהשוואה ל-11.9% מהפרסומים בפיסיקה ו-4.7% במתמטיקה.

ציטוט = איכות

מקומן של המדינות במדרד הציטוטים העולמי ברפואה קלינית* (בסוגריים: מספר הציטוטים)

*יחידת מדרג את ממוצע הציטוטים לפרסום, ונחשב כלי להערכת איכותם של הפרסומים

קר ביורפואי ליותר מ-300 מיליון שקל בשנה. זה אחד מנושאי הליבה של משרד הבריאות, שכן המחקר הרפואי תורם לרמת הרפואה, מע"שיר את הידע של הצוותים הרפואיים, משפר את איכות הטיפול ומקדם את בריאות הציבור. המשרד ימשיך לפעול כדי להגדיל את התקציב למחקר העומד לרשות המדען הראשי של משרד הבריאות".

מההסתדרות הרפואית נמסר כי "ישראל יכולה להתגאות ברופאים שעושים חיל בישראל ובעולם כולו בכל שטחי המחקר, ועל כן היא תמכה על מסקנות הסקר ומבקשת ללמוד אותו לעומק".

במשרד הבריאות אומרים על ממצאי הסקר כי "זו תעודת כבוד לנחישות של הרופאים, לעשות זאת תחת מערכת לחוצה ותוך שירות רפואי. הרופא הישראלי הוא שילוב של איכות קלינית ומחקרית". באשר לציון הנמוך יחסית במדרד הציטוטים המחקרי אומרים במשרד כי "בכל מקרה יש ערך עצום למחקר שזכה לפרסום, גם אם הוא לא צוטט".

במשרד מקווים כי הממצאים יובילו להגדלת תקציבי המחקר: "מגמה זו נסקרה בדו"חות קודמים ולכן המליצו האקדמיה הלאומית למדע, ועדת אמוראי וועדת שוחט להגדיל את התקציב שמיועד למח

יו"ר המועצה הלאומית למחקר ופיתוח: ייתכן שאחת הסיבות לדירוג הנמוך במדרד הציטוטים היא "חוסר הכשרה מספקת של רופאים במהלך לימודיהם לביצוע מחקרים"